

середовища на суспільно-політичні виклики, стаючи символами сучасного українського інформаційного простору.

Платформа PAWUK [3] дає змогу глибше аналізувати ці процеси, використовуючи корпусні дані сучасних українських текстів. Через неї можна перевірити частотність використання неологізмів, виявити контексти їх застосування, побачити, які слова найбільш поширені в онлайн-спілкуванні, та відстежити тенденції мовних змін. Наприклад, за допомогою пошуку в корпусі можна визначити, як і де вживаються слова *блогер* або *чат-бот*, які сполучення та значення вони набувають, і як активно нові терміни приживаються в сучасній мові.

Загалом використання даних PAWUK [3] дає змогу отримати цілісну картину мовного розвитку, показуючи, як соціальні мережі впливають на словниковий склад української мови. Вони формують нові смислові моделі, стимулюють мовну креативність, сприяють швидкому поширенню інноваційних лексичних одиниць і демонструють здатність мови реагувати на актуальні соціокультурні виклики.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, соціальні мережі суттєво впливають на словниковий склад сучасної української літературної мови, виступаючи потужним чинником мовної динаміки та інновацій. Вони сприяють появі й поширенню неологізмів, що відображають нові соціальні, культурні й технологічні реалії, формують мовні тенденції та збагачують лексичний запас. Завдяки інтерактивності онлайн-комунікації нові слова швидко входять у мовну практику, набуваючи широкого вжитку. Використання корпусних даних, зокрема платформи PAWUK, дає можливість науково простежити частотність і контекст уживання таких лексем, що підтверджує: соціальні мережі не лише збагачують українську мову, а й перетворюють її на гнучкий, сучасний інструмент відображення змін у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Кирилюк О. Л. Суспільно-політичні неологізми як віддзеркалення мовної картини воєнного протистояння. *Наукові записки НаУКМА. Мовознавство*. 2018. Т. 1. С. 58–62.
2. Сучасна політична лексика : енциклопед. словник-довідник; за наук. ред. Хоми Н. М. Львів : «Новий Світ-2000», 2015. 396 с.
3. PAWUK. URL: https://pawuk.ipipan.waw.pl/query_corpus/ (дата звернення: 23.10.2025).
4. Svetoka S. Social media as a tool of hybrid warfare. NATO Strategic Communications Centre of Excellence, 2016. URL: https://stratcomcoe.org/pdfjs/?file=/publications/download/public_report_social_media_hybrid_warfare_22-07-2016-1.pdf?zoom=page-fit (дата звернення: 21.10.2025).

Зоряна Чинак,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;
Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
Наталія Грицак

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У сучасній освітній парадигмі важливою умовою формування всебічно розвиненої особистості є інтеграція знань з різних галузей. Школа покликана не лише передавати учням сукупність знань, а й навчити їх застосовувати отриману інформацію в різних життєвих ситуаціях, бачити взаємозв'язки між явищами культури, науки, мистецтва та історії. Саме тому міжпредметні зв'язки в освітньому процесі виступають ефективним засобом підвищення мотивації до навчання, розвитку критичного мислення, формування естетичного смаку й цілісної картини світу. Уроки зарубіжної літератури мають особливий потенціал для реалізації міжпредметних зв'язків, адже художній твір – це синтез мистецтва, філософії, історії та духовного досвіду людства. Під час аналізу літературних текстів учні пізнають не лише словесне мистецтво, а й історичний контекст, морально-етичні проблеми, естетичні ідеали різних епох. Таким чином, зарубіжна література є тією дисципліною, де інтеграція знань стає природною і педагогічно доцільною.

Питання міжпредметних зв'язків є одним із ключових у сучасній педагогічній науці, особливо в контексті реформування української школи відповідно до Концепції «Нова українська школа». Інтеграція навчальних дисциплін відповідає вимогам компетентнісного підходу, який передбачає не лише засвоєння теоретичних знань, а й уміння застосовувати їх у практичних, творчих і міждисциплінарних ситуаціях. На уроках зарубіжної літератури міжпредметні зв'язки допомагають учням:

- розширити культурний кругозір;
- глибше усвідомити історико-філософський контекст твору;
- формувати власну світоглядну позицію;
- поєднувати знання з гуманітарних і природничих дисциплін.

Використання інтеграційного підходу особливо важливе у старшій школі, коли учні здатні до абстрактного мислення й аналізу складних художніх явищ. Як зазначає О. Пометун, «інтегроване навчання сприяє формуванню цілісного мислення, розвитку креативності, а також забезпечує зв'язок між інтелектуальним і духовним розвитком учня» [1].

Проблему міжпредметних зв'язків вивчали багато українських учених, зокрема О. Савченко, Н. Волошина, О. Пометун, Л. Масол, Г. Токмань, Н. Побірченко, Т. Яценко. Так, О. Савченко визначає міжпредметні зв'язки як «систему цілеспрямованої взаємодії змісту навчальних предметів, що забезпечує формування цілісних знань і узагальнених умінь учнів» [2]. Н. Волошина підкреслює, що на уроках літератури інтеграція знань забезпечує «виховання духовної культури школяра, здатності відчувати красу слова, музики, живопису як єдиного естетичного простору» [3]. Г. Токмань у своїх працях наголошує, що міжпредметні зв'язки підсилюють мотиваційний компонент навчання, адже учні краще сприймають матеріал, коли бачать його зв'язок із реальним світом і власним досвідом [4]. Дослідження Л. Масол присвячені

мистецькій інтеграції в освітньому процесі. На її думку, синтез мистецтв у шкільній освіті забезпечує розвиток творчої уяви, емоційної культури, моральних цінностей [5].

Під поняттям «міжпредметні зв'язки» у педагогічній науці розуміють встановлення змістових і методичних взаємозв'язків між предметами, які забезпечують формування комплексних знань, узагальнених умінь і ціннісних орієнтацій. Цей підхід реалізується на кількох рівнях: змістовому, коли узгоджуються теми, поняття й терміни різних дисциплін; діяльнісному, коли використовується спільна методика роботи – порівняння, аналіз, проєкт, презентація; і ціннісному, коли учні засвоюють універсальні морально-естетичні категорії. У контексті уроків зарубіжної літератури міжпредметні зв'язки мають особливу роль, адже вони створюють умови для синтезу мистецтв, що є основою гуманітарної освіти.

Вивчення зарубіжної літератури передбачає постійне звернення до історичних, філософських, культурних, релігійних і соціальних контекстів. Так, під час аналізу трагедії В. Шекспіра «Гамлет» учні можуть ознайомитися з епохою Відродження, особливостями англійського театру XVI століття, поглядами гуманістів на людину і сенс життя. Це дозволяє зрозуміти, чому герої Шекспіра мислять універсальними категоріями добра, справедливості, честі. При вивченні роману В. Гюго «Собор Паризької Богоматері» доцільно залучати знання з історії архітектури, демонструвати учням зображення готичних соборів, звертати увагу на символіку простору і зв'язок архітектури з духовним життям середньовічного суспільства. Такий підхід дає можливість побачити літературний твір як частину єдиної культурної системи, у якій слово, звук і форма взаємодіють між собою [8].

Не менш плідним є поєднання літератури й музики. Наприклад, при вивченні романтичної поезії Дж. Байрона, Г. Гейне, А. Міцкевича можна слухати музичні твори композиторів-романтиків – Ф. Шопена, Ф. Ліста, Р. Шумана, які передають емоційний настрій часу. Це сприяє формуванню естетичного слуху, розвитку емоційного інтелекту, здатності до співпереживання. Аналізуючи твори символістів (Ш. Бодлера, П. Верлена, Г. Аполлінера), учні можуть ознайомитися з картинами К. Моне, О. Ренуара, Е. Дега, де відтворюється схожий настрій і образність, що дозволяє краще зрозуміти поетику імпресіонізму. При вивченні творів XX століття, зокрема А. Камю, Ж.-П. Сартра, Е. Хемінгуей, доцільно поєднувати літературу з філософією, розкриваючи ідеї екзистенціалізму, гуманізму, абсурдизму. Такі паралелі розвивають у школярів уміння мислити аналітично, порівнювати ідейні концепції, бачити, як філософські пошуки втілюються у художній формі.

Інтеграція літератури з іншими дисциплінами може мати різні форми: тематичні уроки, міжпредметні семінари, проєктну діяльність, інтегровані уроки-екскурсії, мультимедійні презентації, мистецькі колажі. Наприклад, можна провести інтегрований урок «Образ людини в добу Відродження: література, живопис, архітектура», де учні аналізують уривки з творів Данте, Петрарки, Сервантеса, порівнюючи їх із картинами Рафаеля, Леонардо да Вінчі, Боттічеллі. Такий формат поєднує інтелектуальне і емоційне пізнання, спонукає до самостійних відкриттів і творчих висновків [7].

Педагогічна ефективність міжпредметних зв'язків залежить від кількох умов: системності роботи, чіткого добору матеріалу, відповідності віковим особливостям учнів, а також методичної майстерності вчителя [3]. Вчитель має виступати не лише джерелом інформації, а й організатором пізнавальної діяльності, консультантом, який допомагає учням побачити логічні та естетичні зв'язки між явищами. Використання міжпредметних зв'язків сприяє розвитку ключових компетентностей: уміння вчитися, критично мислити, спілкуватися державною та іноземними мовами, застосовувати культурно-мистецькі знання в реальному житті.

Отже, міжпредметні зв'язки під час вивчення художніх творів на уроках зарубіжної літератури відіграють важливу роль у формуванні гармонійно розвиненої, духовно багатой особистості. Вони забезпечують єдність знань, емоцій і цінностей, допомагають учням усвідомити літературу як частину загальнолюдської культури, а не ізольоване явище. Такий підхід не лише поглиблює знання про художній твір, а й розвиває здатність бачити світ у його цілісності, що є однією з головних цілей сучасної освіти. Міжпредметна інтеграція в освітньому процесі є невід'ємною умовою підготовки молодого покоління до життя у світі, де знання взаємопов'язані, а культура є багатовимірним простором духовного досвіду людства.

Список використаних джерел

1. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Київ: А.С.К., 2004. 192 с.
2. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи. Київ: Генеза, 2012. 368 с.
3. Волошина Н. Й. Методика викладання зарубіжної літератури в середніх навчальних закладах. Київ: Либідь, 2006. 328 с.
4. Токмань Г. Л. Сучасний урок зарубіжної літератури: інноваційні підходи та технології. Харків: Основа, 2018. 144 с.
5. Масол Л. М. Мистецька освіта в контексті культурних і соціальних змін. Київ: Педагогічна думка, 2013. 272 с.
6. Яцина С.М. Особливості використання інтегрованих міжпредметних зв'язків. *Academia Studies. Педагогічні науки*. 2023. URL: <https://academstudies.volyn.ua/index.php/pedagogy/article/view/549> (дата звернення: 06.11.2025).
7. Мулик К. Аналіз проблеми інтегрованого навчання. Вісник Кременчуцького національного університету імені М. Остроградського. 2024. URL: https://visnikkrnu.kdu.edu.ua/statti/2024_4_19.pdf (дата звернення: 06.11.2025).
8. Соколовська Л.М. Використання міжпредметних зв'язків на заняттях української літератури. Репозиторій Житомирського агротехнічного коледжу. 2020. URL: <https://repozitory.zhatk.zt.ua/bitstream/123456789/161/1/Використання%20міжпредметних%20зв'язків.pdf> (дата звернення: 06.11.2025).